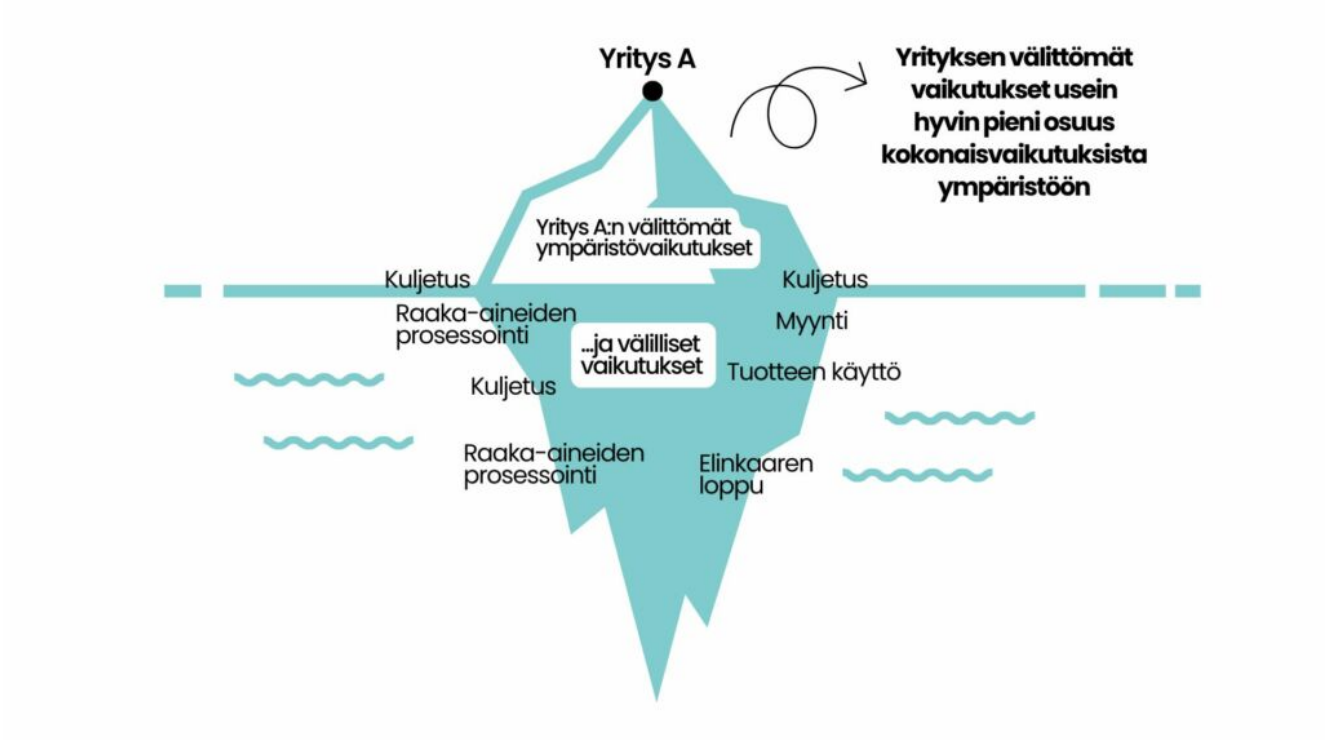

Vastuullisuuden arvo liiketoiminnalle rakentuu verkostoissa

29.4.2026

Yritysten vastuullisuus ei ole enää erillinen teema, vaan olennainen osa liiketoiminnan ydintä ja arvonmuodostusta. Samalla yritysten toiminta kytkeytyy yhä tiiviimmin erilaisiin kumppanuuksiin ja monimutkaisiin verkostoihin, joissa arvo syntyy yhdessä. Tämä asettaa uusia vaatimuksia myös sille, miten vastuullisuutta mitataan ja johdetaan. Yritysten vastuullisuutta tarkastellessa ei keskitytä enää vain yksittäiseen yritykseen ja sen toiminnasta syntyviin suoriin vaikutuksiin, vaan huomio kohdistuu yhä enenevässä määrin koko toimitus- ja arvoketjuun, jossa merkittävin osa yrityksen ympäristö- ja yhteiskuntavaikutuksista useimmiten syntyy. Tämän seurauksena myös yritysten tuottamalle vastuullisuustiedolle asetetut vaatimukset ovat muuttuneet: yrityksiltä odotetaan entistä läpinäkyvämpää, vertailukelpoista ja luotettavaa tietoa, joka kuvaa vaikutuksia laajemmin arvoketjun tasolla.

Tämä kehityskulku on merkittävä, sillä monien keskeisten kestävyyshaasteiden, kuten ilmastonmuutoksen, luontokadon sekä työolosuhteisiin liittyvien kysymysten ratkaiseminen edellyttää yritysten vaikutusten tarkastelua kokonaisuutena. Yrityksen omassa toiminnassa syntyvät välittömät ympäristövaikutukset ovat usein helposti tunnistettavissa, ja esimerkiksi tuotannollisessa yrityksessä energiankulutusta sekä syntyvien jätteiden ja päästöjen määriä voidaan mitata suhteellisen suoraviivaisesti. Nämä välittömät vaikutukset muodostavat kuitenkin vain pienen osan yritystoiminnan kokonaisvaikutuksista. Merkittävä osa vaikutuksista muodostuu sen sijaan arvoketjun muissa vaiheissa, kuten raaka-aineiden tuotannossa, alihankinnassa, logistiikassa ja tuotteiden käytön aikana tai elinkaaren loppuvaiheessa – eli yrityksen toiminnan välillisinä vaikutuksina. Vain yrityksen oman toiminnan ja suorien vaikutusten tarkastelu kuvaa siten vain rajallista osaa sen todellisista ympäristövaikutuksista, kuten kuvassa (kuva 1). havainnollistetaan.

Kuva 1. Yritystoiminnan välilliset ja välittömät vaikutukset ympäristöön.

Vastuullisuusvaatimukset ulottuvat koko arvoketjuun

Arvoketjunäkökulma näkyy yhä vahvemmin myös yritysvastuuraportointia koskevassa sääntelyssä. Vuonna 2024 voimaan astunut EU:n yritysvastuuraportointia koskeva CSRD-direktiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive) asettaa yrityksille aiempaa laajempia ja tarkempia raportointivaatimuksia. Direktiivi velvoittaa suuria yrityksiä raportoimaan vastuullisuusvaikutuksistaan systemaattisesti ja kattavasti, ja huomiota on kiinnitettävä myös arvoketjun eri vaiheissa syntyviin vaikutuksiin. Tämä konkretisoituu esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöjen raportoinnissa, jossa päästöt jaetaan GHG-protokollan mukaisesti Scope 1-, Scope 2- ja Scope 3 -luokkiin. Scope 1 kattaa yrityksen oman toiminnan suorat päästöt, Scope 2 ostoenergian epäsuorat päästöt ja Scope 3 muut epäsuorat päästöt, jotka syntyvät yrityksen oman toiminnan ulkopuolella, kuten hankittujen raaka-aineiden ja komponenttien tuotannossa, kuljetuksissa ja muussa logistiikassa sekä tuotteiden käytön ja elinkaaren loppuvaiheissa. Scope 3 -päästöt muodostavat monilla toimialoilla merkittävän osan, jopa 75 %, yritysten kokonaispäästöistä (Hettler & Graf-Vlachy, 2024). Vaikka vastuullisuusraportointiin liittyvä sääntely kohdistuu toistaiseksi suuriin yrityksiin, arvoketjunäkökulman korostuminen laajentaa tarkastelua myös pk-yrityksiin, jotka toimivat osana näiden yritysten toimitusketjuja.

Vastuullisuuteen liittyvän tiedon tuottaminen onkin noussut yrityksille keskeiseksi edellytykseksi toimia osana toimitusketjuja ja säilyttää asemansa markkinoilla, ja sen merkityksen odotetaan vain korostuvan tulevaisuudessa. Samalla vastuullisuustiedon tuottamiseen liittyy kuitenkin merkittäviä haasteita: tarvittava data on hajautunut useiden toimijoiden ja tietojärjestelmien välille, eikä sitä välttämättä mitata yhtenäisillä mittareilla tai esitetä yhtenäisessä muodossa. Erityisesti pk-yrityksissä vastuullisuustiedon keräämiseen ja raportointiin liittyvät käytännöt ovat vielä kehittymässä, mikä heikentää tiedon vertailtavuutta ja vaikeuttaa sen

hyödyntämistä koko arvoketjun tasolla. Lisäksi tiedon kerääminen edellyttää usein osaamista tai muita resursseja, joita etenkään pienemmillä yrityksillä ei ole välttämättä käytettävissään. Tämä korostaa tarvetta tunnistaa toimivia käytänteitä vastuullisuustiedon keräämiseen ja hyödyntämiseen sekä kehittää niiden pohjalta sellaisia ratkaisuja ja toimintatapoja, joita pk-yritykset voivat hyödyntää yritysverkostoissaan.

VEKKI-hanke kehittää ratkaisuja vastuullisuusdatan keräämiseen ja hyödyntämiseen yritysverkostoissa

Tähän tunnistettuun tarpeeseen ja yritysten kohtaamiin haasteisiin vastaa maaliskuussa 2026 käynnistynyt VEKKI – Verkoston vastuullisuusdata kiertotalouden edistämisessä -hanke. Kyseessä on Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Vaasan yliopiston yhteinen, Euroopan unionin osarahoittama hanke, jossa kehitetään yhdessä yritysten kanssa käytännön ratkaisuja vastuullisuusdatan keräämiseen ja hyödyntämiseen verkostotasolla.

Hankkeessa lähdetään tarkastelemaan yritysverkostoja, joissa vastuullisuustietoa kerätään ja hyödynnetään edistyksellisesti toiminnan kehittämisessä sekä analysoidaan, millaiset toimintatavat, yhteistyörakenteet ja digitaaliset ratkaisut mahdollistavat datan keräämisen arvoketjun eri toimijoilta. Näiden havaintojen pohjalta kehitetään yhdessä yritysten kanssa toimintamalli, jonka avulla pk-yritykset voivat tuottaa ja hyödyntää vastuullisuusdataa nykyistä systemaattisemmin osana toimitusketjuja ja yritysverkostoja. Samalla kartoitetaan digitaalisia työkaluja, jotka tukevat datan keräämistä, analysointia ja raportointia käytännössä. Tavoitteena on vahvistaa pk-yritysten valmiuksia tuottaa ja hyödyntää vastuullisuusdataa siten, että ne voivat vastata raportointivaatimuksiin, toimia osana vastuullisia arvoketjuja ja kehittää kiertotalouden mukaisia liiketoimintaratkaisuja. VEKKI-hanke jatkaa Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Vaasan yliopiston yhteistyötä verkostotason digitalisaation kehittämisessä laajentaen näkökulman vastuullisuusdatan keräämiseen ja hyödyntämiseen.

VEKKI-hanke tarjoaa yrityksille mahdollisuuden kehittää omaa osaamistaan ja toimintatapojaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa sekä saada konkreettisia työkaluja vastuullisuusdatan keräämiseen ja hyödyntämiseen. Vastuullisuusdatan merkitys kasvaa jatkuvasti, joten siihen kannattaa varautua viimeistään nyt. Riippumatta pienille yrityksille asetettavista suorista raportointivaatimuksista kestävyyden kehittäminen pk-yrityksissä on keskeistä. Tämä liittyy paitsi laajempiin kestävän kehityksen tavoitteisiin myös yritysten kilpailukykyyn ja markkina-asemaan. Erityisesti suurten yritysten arvoketjuissa toimivat pk-yritykset kohtaavat kasvavia vaatimuksia tuottaa kestävyystietoa, sillä suuret yritykset tarvitsevat tätä tietoa omaan sääntelyperusteiseen raportointiinsa. Näin ollen kestävyysvaatimukset ulottuvat epäsuorasti myös pk-yrityksiin, vaikka ne eivät kaikilta osin kuuluisi suoran raportointivelvoitteen piiriin.

VEKKI – Verkoston vastuullisuusdata kiertotalouden edistämisessä -hanke on Euroopan unionin osarahoittama. Hankkeesta tullaan julkaisemaan lisätietoa sen verkkosivuilla, jotka löytyvät täältä: Vekki

Laura Könönen

Asiantuntija, TKI
SEAMK

Sanna Joensuu-Salo
Tutkijayliopettaja
SEAMK

Anni Rajala
Nuorempi apulaisprofessori
Vaasan yliopisto

Annemari Vanhaviitakoski
Yliopisto-opettaja
Vaasa yliopisto

Lähde

Hettler, M., & Graf-Vlachy, L. (2024). Corporate scope 3 carbon emission reporting as an enabler of supply chain decarbonization: A systematic review and comprehensive research agenda. *Business Strategy and the Environment, 33*(2), 263–282. https://doi.org/10.1002/bse.3486